

Duda Paiva: *Het monster in mij.*

Het is een zaterdagochtend in juni. Ik heb een afspraak met Duda Paiva in zijn atelier in Amsterdam. Op de grond liggen kranten, stukken foam en uit vuilniszakken steken de hoofden van verschillende poppen; personages uit eerdere voorstellingen van Paiva. Ik herken de voluptueuze Porshia en één van de drie heksen uit 'Break a Legend'. Ergens in een hoek ligt het hoofd van Zeus. Duda Paiva zit geconcentreerd te werken aan een tafel bij het raam. Op de tafel liggen messen, scharen en een tube lijm. Als Paiva mij binnen hoort komen, kijkt hij op. Zijn lach vult de ruimte. Hij houdt een kleine pop met één hand omhoog. Het is een model van een meisje. Zij heeft een mooi, gaaf gezichtje en een serene blik in de ogen. "Kijk," zegt Duda en hij pakt het hoofd van het meisje met zijn andere hand vast. In een handomdraai trekt hij het naar achteren, waardoor het hoofd open barst en er een grote bek naar voren komt. Het meisje is veranderd in een monsterlijk gedrocht met haaiantanden. "Wat je ziet, is niet wat je krijgt." Paiva lacht zijn tanden bloot en gooit het popje naar mij toe. Ik trek voorzichtig aan de hulpeloze armpjes van het meisje, die flexibel zijn als het materiaal waarvan ze zijn gemaakt: foam.

Duda Paiva werkt aan zijn nieuwe jeugdtheatervoorstelling 'Monsters!'. Na het succes van 'De Grieken' in co-productie met MAAS vormen opnieuw figuren uit de Griekse mythologie het uitgangspunt. 'Monsters!' wordt een parade van wonderlijke wezens die – na een goddelijke interventie – laveren tussen half mens en half dier. De monsters zijn gevangen gezet door Narcissus, in de oorspronkelijke legende een jonge jager. Narcissus zal de monsters één voor één ten tonele voeren en aan het jonge publiek presenteren. Maar afgeleid door de aandacht van de schone nymf Echo verliest Narcissus stukje bij beetje de controle over de beesten, waardoor zij hun verhalen kunnen vertellen aan de kinderen en hun ware aard kunnen laten zien. Dat is ook tevens het punt waarop het spannend zal worden in de voorstelling. Waar het ene monster eigenlijk helemaal niet zo lelijk is als hij lijkt, zal het andere – onschuldig ogende – wezen juist een verschrikking blijken te zijn.

"De monsters representeren onze schaduwzijde," zegt Paiva. "Zij belichamen onze diepste angsten en onzekerheden; kanten van onszelf die wij liever niet willen laten zien. We leven in een tijd waarin we een heel ander beeld van onszelf kunnen tonen dan wie wij in werkelijkheid zijn. We zijn dat gewend geraakt. Denk maar aan *selfies* en aan de verhalen die we posten op Facebook, waarin wij onszelf en ons leven vormgeven. Als we deze verhalen moeten geloven, dan zou iedereen constant op de toppen van zijn kunnen bewegen. Alles is super cool en 'like-able'. Onze ontmoetingen met anderen zijn tegenwoordig in hoge mate virtueel. Maar wat gebeurt er als twee van dit soort jongeren elkaar in het echt ontmoeten? Daarover gaat het verhaal van Echo en Narcissus. Hij, een jongen die zich voordoet als een jonge god, zij een meisje met een minderwaardigheidscomplex."

Wie zijn de monsters in de nieuwe voorstelling? Om te beginnen is daar Koningin Lamia. Zij heeft Hera verraden en is voor straf veranderd in een

kindereter. Narcissus voert haar op in een kooi. Ze is oud geworden, verschrompeld. Ze kan geen vlieg meer kwaad doen, lijkt het. Maar schijn bedriegt, zoveel weten we nu. En dan de minotaurus, de half god, half stier die eenzaam in een labirint leeft omdat iedereen bang voor hem is. Of Chiron, de stoere kentaur, half mens, half paard. En tenslotte Harpie, half vrouw, half aasgier; met haar weet je maar nooit waar zij op uit is. Het zijn wonderlijke creaties van de Griekse mythologie die de fantasie prikkelen. In de versie van Paiva zijn het wezens met een dubbele agenda; zij zeggen het één, maar doen het ander. Wat je ziet, is niet wat je krijgt.

Waar komt die fascinatie voor monsters vandaan? Zit er ook een monster in jouzelf? Duda lacht veelbetekenend als ik het hem vraag. “Haha, ja natuurlijk!” zegt hij. ‘Monsters!’ volgt logisch op de semi-autobiografische voorstelling ‘Blind’ die Paiva in samenwerking met de Australische regisseur Nancy Black maakte. De voorstelling is gebaseerd op Paiva’s eigen strijd met een chronische oogziekte, waardoor hij in zijn jeugd tijdelijk blind is geraakt. Paiva: “Ik onderging 18 operaties aan mijn ogen en kon daardoor voor lange tijd niets zien. Ik leefde een paar jaar in het duister. Daarnaast zat ik als kind onder de puisten en blaren. Ik moet er angstaanjagend uit hebben gezien, want andere kinderen – en zelfs mijn vader – noemden mij een freak, een monster.”

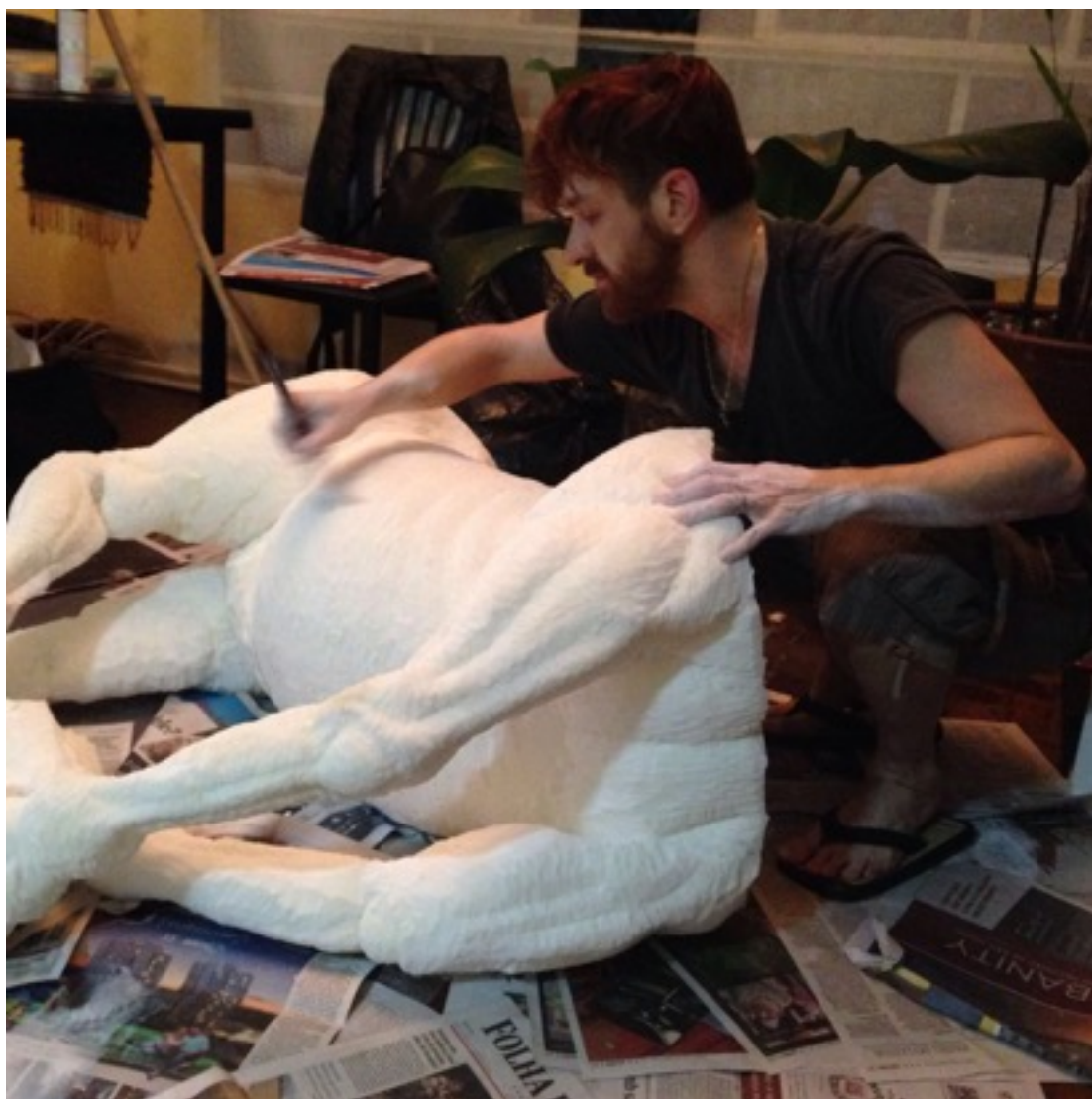

In de voorstelling ‘Blind’ raadpleegt Paiva - samen met zijn publiek - een healer. Zij is een wijze geneesvrouw met een zwart randje. Hoewel zij beweert dat zij het beste met Duda voor heeft, behandelt zij hem met harde

hand. Om werkelijk te genezen moeten immers de demonen uit hem worden verdreven. Het bestrijden van het kwaad dat Paiva blind en gewond heeft gemaakt, heeft een prijs; ook het schone in hem raakt gehavend. “De healer in de voorstelling is gebaseerd op een reeks aan curandeiros waar mijn moeder mij als kind mee naartoe nam. Die healers waren vaak wreed, veel wreder dan het personage in ‘Blind’. Eén van hen schreef mij voor mijn ogen te besprenkelen met citroensap, gevolgd door een mengsel van melk en honing. Een ander wilde een spijker in mijn hoofd slaan en weer een andere liet mij 24 uur in een doodskist liggen om de demon in mij te verdrijven.”

De Griekse mythologie spreekt Paiva aan vanwege haar moraliteit; er is uit de verhalen een les te leren. Ik vraag hem wat die les in dit geval inhoudt. Wat wil Duda met zijn nieuwe voorstelling ‘Monsters!’ aan de kinderen laten zien? Is er een boodschap die hij hen mee wil geven? Paiva: “De moraal van de Griekse mythen slaat in wezen terug op de hiërarchie van het dierenrijk. Wij moeten niet vergeten dat wij hier ook deel van uitmaken. Net als andere dieren dienen wij onze eigen grenzen te ontdekken en die van anderen te respecteren. Maar anders dan dieren, beschikken wij over gedachten, taal en list. Ik gebruik de verhalen van de mythologische karakters, die zelf half mens/half dier zijn, om de kinderen te leren dat zij op hun intuïtie moeten vertrouwen en iemand niet moeten beoordelen op zijn uiterlijk. Ook wil ik hen laten ervaren dat zij slim genoeg zijn om voorzichtig te zijn als zij aanvoelen dat iemand hen kwaad zou kunnen doen. Je geeft geen hand aan een slang en je komt niet te dichtbij een briesende stier. Daarnaast laat ik zien dat het kwaad vele gezichten kent; soms is iemand die vriendelijk glimlacht juist erg gevaarlijk.”

Als jij jezelf zou vergelijken met een mythologische figuur, wie zou je dan zijn? vraag ik hem. Paiva fronst: “Hmmm...Ik zie mijzelf eigenlijk wel terug in verschillende karakters; zowel in de daders als in de slachtoffers.” Dan breekt er een glimlach door op zijn gezicht alsof hij zich iets bedacht heeft, dat hij vergeten was. “Ik heb kleine vleugels laten tatoeëren op de achterkant van mijn kuit,” zegt hij, terwijl hij één broekspijp optilt. “Dit zijn de vleugels van Hermes, de zoon van Zeus en de boodschapper van de Olympische goden. Hermes wordt geassocieerd met geluk, de herder, atleten, maar ook met dieven en koopmannen. Hij draagt zowel het goede als het kwade in zich.” Even zie ik een twinkeling in zijn ogen. “Net als ik,” zegt hij dan, “Wat je ziet, is niet wat je krijgt.”

'Blind' gaat komend seizoen (2016-2017) in reprise.
'Monsters!' speelt vanaf seizoen 2017-2018 in de theaters.

Kim Kooiman
Juni 2016